

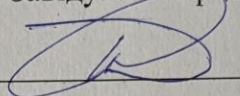
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Львівський національний університет імені Івана Франка

Кафедра економічної теорії

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Завідувач кафедри економічної теорії

 проф. Островерх П.І.

31 серпня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

“БІЗНЕС-ЕКОНОМІКА”,

освітній рівень
галузь знань
спеціальність
спеціалізація
освітня програма
факультет

бакалавр
05 Соціальні та поведінкові науки
051 Економіка
“Бізнес-економіка”
“Бізнес-економіка”
економічний

2023–2024 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни “Бізнес-економіка” для студентів за спеціальністю 051 Економіка (спеціалізація “Бізнес-економіка”)

РОЗРОБНИК:

О.З.Ватаманюк, професор кафедри економічної теорії, доктор економічних наук, професор

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри економічної теорії економічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка

Протокол від 31 серпня 2023 р. № 1

© Ватаманюк О.З., 2023

© Львівський національний
університет імені Івана Франка, 2023

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 05 “Соціальні та поведінкові науки”	Нормативна	
Модулів – 1	Спеціальність: 051 Економіка	Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		3-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання		Семестр	
Загальна кількість годин – 150		5-й	
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 5 самостійної роботи студента – 4,4	Освітній ступінь: бакалавр	48 год.	
		Практичні, семінарські	
		32 год.	
		Самостійна робота	
		70 год.	
		Індивідуальні завдання:	
		год.	
		Вид контролю:	
екзамен			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить 53 % до 47 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: сформувати глибоке розуміння студентами фундаментальних теоретичних засад економічної поведінки індивідів та фірм на основі плюралістичного підходу, з урахуванням досягнень як неокласичної теорії, так і інших сучасних шкіл економічної думки.

Завдання:

- 1) засвоєння базових теоретичних засад економічної поведінки індивідів та фірм;
- 2) порівняння неокласичного і гетеродоксального підходів до аналізу поведінки споживачів та виробничих рішень фірм;
- 3) оволодіння сучасними засобами ухвалення ефективних рішень у сферах економіки та бізнесу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- різні підходи до розуміння процесу ухвалення економічних рішень індивідами та фірмами;
- основні положення, базові принципи та ключові ідеї неоінституційної теорії та поведінкової економіки;
- базові підходи до вивчення ролі підприємця та процесу підприємництва в сучасній економічній науці;
- альтернативні концепції аналізу поведінки споживачів та підґрунтя відмінностей між ними;
- особливості неокласичного та гетеродоксального підходів до аналізу процесу виробництва і витрат фірм;
- загальну схему аналізу рішень фірм щодо ціноутворення та особливості визначення ціни продукту за різних ринкових структур;
- основи гетеродоксальної теорії пошуку прибутку фірмою;

вміти:

- аналізувати практичні ситуації у сфері економіки та бізнесу на основі засвоєного теоретичного матеріалу;
- аналізувати причини успіхів та невдач підприємців з огляду на володіння (чи ні) ними важливими здібностями та вміннями;
- аналізувати особливості поведінки споживачів щодо придбання ними товарів та послуг з використанням альтернативних теорій;
- використовувати неокласичний та гетеродоксальний підходи для аналізу виробничих рішень фірм у короткостроковому та довгостроковому періодах;
- аналізувати реальні ситуації щодо ціноутворення на різні товари та послуги і пояснювати їх за допомогою теоретичного інструментарію.

Зміст навчальної дисципліни направлений на формування наступних компетентностей.

Загальні компетентності (ЗК).

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Фахові компетентності спеціальності (СК).

СК 1. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.

СК 4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.

СК 11. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.

Фахові компетентності спеціалізації (СКС).

СКС 2. Розуміння фундаментальних теоретичних засад економічної поведінки індивідів та фірм, сформоване на основі плюралістичного підходу, з урахуванням досягнень як неокласичної теорії, так і інших сучасних шкіл економічної думки, зокрема неінституційної теорії, еволюційної теорії та поведінкової економіки.

Отримані знання з навчальної дисципліни стануть складовими наступних програмних результатів навчання.

ПРН 3. Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки.

ПРН 4. Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем.

ПРН 5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).

ПРН 7. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.

ПРН 12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПРН 21. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

ПРН 26. Аналізувати особливості процесу прийняття бізнес-рішень індивідами та фірмами, використовуючи адекватні конкретній ситуації теоретичні та практичні підходи.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Раціональність поведінки індивідів, підприємці та споживачі

Тема 1. Вступ до бізнес-економіки. Як люди ухвалюють рішення. Роль інформації та знання під час ухвалення рішень. Чинники невизначеності економічних процесів. Тлумачення ризику та невизначеності за Ф.Найтом. Теорія “чорного лебедя” Н.Талеба. Асиметрія інформації. Інформація та поведінка економічних агентів. Неявне знання. Ринок і фірма. Чому люди створюють фірми? Ринок як механізм координації. Природа фірми. Р.Коуз про природу фірми.

Тема 2. Чи завжди люди поводяться раціонально? Повна (необмежена) раціональність. Інші характеристики індивідів та економічного середовища у неокласичній теорії. Обмежена раціональність індивідів. Жорстке ядро та захисний пояс неінституційної теорії. Правила та інститути. Інститути за Д.Нортом. Трансакційні витрати. Права власності. Обмежена раціональність індивідів у поведінковій економіці. Розуміння евристик у поведінковій економіці. Обмеженість сили волі і проблема самоконтролю. Обмежений егоїзм.

Тема 3. Хто такі підприємці і що вони роблять? Підприємець у класичній та неокласичній традиції. Три базові підходи до аналізу ролі підприємця в економічній науці. Ф.Найт, Й.Шумпетер, І.Кірцнер. Підприємець та його функції за М.Кесоном. Ухвалення рішень оцінного характеру. Продуктивне, непродуктивне і деструктивне підприємництво. Пошук ренти і його наслідки для суспільства. Інші критерії класифікації підприємництва.

Тема 4. Хто купує товар, скільки і чому? Крива ринкового попиту: можливі ускладнення. Позитивні та негативні мережеві екстерналії. Ефект приєднання до більшості. Ефект сноба. Ефект Веблена. Теорія поведінки споживача в економічній теорії основного потоку та її критика. Попит на характеристики продукту. Альтернативні підходи до аналізу поведінки споживачів. Роль контексту вибору у процесі ухвалення споживчих рішень. Набір правил замість набору уподобань. Динаміка уподобань споживачів. Нові продукти. Споживачі навчаються. Споживачі імітують. Стиль життя. Бренди.

Змістовий модуль 2. Альтернативні підходи до аналізу процесів виробництва та ціноутворення

Тема 5. Як фірма виробляє продукт? Неокласична теорія виробництва у короткостроковому періоді та її обмеження. Теорія виробництва у довгостроковому періоді. Гетеродоксальний підхід до виробництва: роль знання. Знання та його різновиди. Гетеродоксальний підхід до виробництва: віддача від масштабу.

Тема 6. Що визначає витрати фірми та їхню динаміку? Теорія витрат у короткостроковому та довгостроковому періодах. Позитивний та негативний ефект масштабу. Економія масштабу. Час і витрати фірми. Перехід від

статичного до динамічного аналізу. Врахування навчання у процесі роботи. Крива досвіду. X-неефективність.

Тема 7. Як фірмі встановити “правильну” ціну? Загальна схема аналізу рішень щодо ціноутворення. П’ять чинників ціноутворення. Неокласична теорія визначення ціни та обсягу виробництва за різних ринкових структур. Ціноутворення за ринкової влади. Ціноутворення за стратегічної взаємозалежності. Гетеродоксальна теорія визначення ціни продукту.

Тема 8. Як фірмі стабільно заробляти прибуток, вищий за нормальний? Гетеродоксальна теорія пошуку прибутку фірмою. Значення відмінностей у якості ресурсів. Рікардівська рента. Наріжні камені конкурентної переваги фірми: ресурсно-орієнтований підхід. Рутини та механізм їх формування. Р.Нельсон та С.Уінтер про рутинне функціонування організації. Еволюційна теорія фірми. Аналогія між генами та рутинами. Еволюція рутин і прибутки фірми.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Раціональність поведінки індивідів, підприємці та споживачі												
Тема 1. Вступ до бізнес-економіки	19	6	4			9						
Тема 2. Чи завжди люди поводяться раціонально?	19	6	4			9						

Тема 3. Хто такі підприємці і що вони роблять?	19	6	4			9						
Тема 4. Хто купує товар, скільки і чому?	19	6	4			9						
Разом за змістовим модулем 1	76	24	16			36						
Змістовий модуль 2. Альтернативні підходи до аналізу процесів виробництва та ціноутворення												
Тема 5. Як фірма виробляє продукт?	19	6	4			9						
Тема 6. Що визначає витрати фірми та їхню динаміку?	19	6	4			9						
Тема 7. Як фірмі встановити “правильну” ціну?	19	6	4			9						
Тема 8. Як фірмі стабільно заробляти прибуток, вищий за нормальний?	17	6	4			7						
Разом за змістовим модулем 2	74	24	16			34						
Усього годин	150	48	32			70						

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ до бізнес-економіки	4
2	Чи завжди люди поведуться раціонально?	4
3	Хто такі підприємці і що вони роблять?	4
4	Хто купує товар, скільки і чому?	4
5	Як фірма виробляє продукт?	4
6	Що визначає витрати фірми та їхню динаміку?	4
7	Як фірмі встановити “правильну” ціну?	4
8	Як фірмі стабільно заробляти прибуток, вищий за нормальний?	4
	Разом	32

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ до бізнес-економіки	9
2	Чи завжди люди поведуться раціонально?	9
3	Хто такі підприємці і що вони роблять?	9
4	Хто купує товар, скільки і чому?	9
5	Як фірма виробляє продукт?	9
6	Що визначає витрати фірми та їхню динаміку?	9
7	Як фірмі встановити “правильну” ціну?	9
8	Як фірмі стабільно заробляти прибуток, вищий за нормальний?	7
	Разом	70

7. Методи навчання

Основними методами навчання, що використовуються у процесі викладання навчальної дисципліни “Бізнес-економіка”, є:

- метод передачі і сприйняття навчальної інформації, пробудження наукового інтересу (лекції, презентації);
- метод практичного засвоєння курсу шляхом обговорення теоретичного матеріалу, дискусій та роботи в невеликих групах, розв’язання типових задач, аналізу тестових завдань (практичні заняття);
- метод поточного контролю у формі усного опитування та періодичного складання тестів за тематикою лекційних та практичних занять;
- метод самостійного засвоєння студентами навчального матеріалу у формі опрацювання рекомендованих літературних джерел та ресурсів мережі Інтернет, підготовки до практичних занять і різних видів контролю, виконання завдань для самоконтролю задля конкретизації та поглиблення базових знань, формування необхідних умінь і практичних навичок (самостійна робота);
- методи усного та письмового контролю (практичні заняття і завдання для самоконтролю).

8. Методи контролю

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали розподіляються таким чином:

- практичні заняття (усне опитування, робота під час практичних та семінарських занять, участь в обговоренні та дискусії): 20% семестрової оцінки, максимальна кількість балів – 20;
- контрольні тестування: 30% семестрової оцінки, максимальна кількість балів – 30;
- іспит: 50% семестрової оцінки, максимальна кількість балів – 50.

Підсумкова максимальна кількість балів – 100.

Академічна доброчесність: очікується, що контрольні роботи студентів будуть виконані ними особисто, без використання навчальної літератури, інших джерел інформації та взаємного консультування. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій чи контрольній роботі студента є підставою для її не зарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом.

Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

Політика виставлення балів. Враховуються бали набрані під час практичних (семінарських) занять, контрольних тестувань, за виконання самостійної роботи та бали підсумкового тестування. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичних занять; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання тощо.

Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота								Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				50	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8		
6	6	6	7	7	6	6	6		

T1, T2 ... 8 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Визначення	За національною шкалою
			Для іспиту

90 – 100	A	Відмінно	Відмінно
91 – 89	B	Дуже добре	Добре
71 – 80	C	Добре	
61 – 70	D	Задовільно	Задовільно
51 – 60	E	Достатньо	
31 – 50	FX	Недостатньо	Незадовільно з можливістю повторного складання
0 – 30	F	Недостатньо	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Методичне забезпечення

1. Опорний конспект лекцій.
2. Плани семінарських занять.
3. Пакети тестових та екзаменаційних завдань.
4. Навчальні матеріали у межах електронного курсу на платформі Moodle.

11. Рекомендована література

Основна:

1. Ватаманюк О.З. Бізнес-економіка / О.З.Ватаманюк. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2018. – 324 с.
2. Earl P. Business Economics: A Contemporary Approach / P.Earl, T.Wakeley. – London: MCGraw-Hill, 2005. – 561 p.

Додаткова:

1. Ватаманюк О.З. Мікроекономіка: теорія і практикум / О.З.Ватаманюк. – Львів: Інтелект-Захід, 2007. – 280 с.

2. Ватаманюк О. Біхевіористський підхід у сучасній економічній теорії / О.Ватаманюк // Економічна теорія. – 2006. – №1. – С. 40–51.
3. Ватаманюк О.З. Інститут підприємництва в господарській системі України / О.З.Ватаманюк, І.Я.Сухарська // Економічний часопис–XXI. – 2013. – № 5–6. – С. 14–17.
4. Де Сото Е. Загадка капіталу. Чому капіталізм перемагає лише на Заході і ніде більше / Е. Де Сото; пер. з англ. – Київ: Ніка-Центр, 2012. – 232 с.
5. Дементьєв В.В. Чому Україна не інноваційна держава: інституційний аналіз / В.В. Дементьєв, В.В. Вишневський // Економічна теорія. – 2011. – №3.– С. 5–20.
6. Норт Д. Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки / Д. Норт; пер. з англ. – Київ: Основи, 2000. – 198 с.
7. Форд Г. Моє життя та робота / Г.Форд; пер. з англ. – Київ: Наш формат, 2015. – 372 с.
8. Baumol W. Entrepreneurship: Productive, Unproductive, and Destructive Entrepreneurship / W.Baumol // The Journal of Political Economy. – 1990. – Vol. 98, № 5. – P. 893–921.
9. Browning E.K. Microeconomic Theory & Applications / E.K.Browning, M.A.Zupan. – 6th Edition. – Reading: Addison-Wesley Educational Publishers, 1998. – 588 p.
10. Casson M. The Entrepreneur. An Economic Theory / M.Casson. – 2nd Edition. – Cheltenham, UK; Northampton, MA, USA: Edward Elgar, 2003. – 271 p.
11. Conlisk J. Why Bounded Rationality? / J.Conlisk // The Journal of Economic Literature. – 1996. – Vol. XXXIV. – P. 669–700.
12. Kahneman D. Prospect Theory: An Analysis of Decision under Risk / D.Kahneman, A.Tversky // Econometrica. – 1979. – Vol. 47, № 2. – P. 263–292.
13. Lazear E.P. Economic Imperialism / E.P.Lazear // The Quarterly Journal of Economics. – 2000. – Vol. 115, № 2. – P. 99–146.
14. Mankiw N.G. Principles of Economics / N.G. Mankiw. – 6th Edition. – Mason: South-Western Cengage Learning, 2011. – 856 p.
15. McConnell C.R. Economics: Principles, Problems, and Policies / C.R.McConnell, S.L.Brue, S.M.Flynn. – 18th Edition. – Boston: McGraw-Hill Irwin, 2009. – 784 p.
16. Nelson R.R. An Evolutionary Theory of Economic Change / R.R.Nelson, S.G.Winter. – Cambridge, MA: Harvard Univ. Press / Belknap Press, 1982. – 437 p.
17. Pindyck R.S. Microeconomics / R.S.Pindyck, D.L.Rubinfeld. – 8th Edition. – Boston: Pearson education, 2013. – 743 p.
18. Peteraf M. The cornerstones of competitive advantage: a resource-based view / M.Peteraf // Strategic Management Journal. – 1993. – Vol. 14. – P. 179–191.
19. Stiglitz J.E. Information and the Change in the Paradigm in Economics / J.E.Stiglitz // The American Economic Review. – 2002. –Vol. 92, № 3. – P. 460–501.

11. Інформаційні ресурси

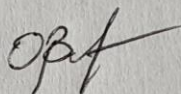
1. Бібліотеки:

- а) Львівський національний університет імені Івана Франка (вул. Драгоманова, 11, 19: економічний факультет (пр. Свободи, 18).
- б) бібліотека АН імені В. Стефаника (вул. В. Стефаника).

2. Ресурси мережі:

1. <http://www.nbu.gov.ua> – бібліотека імені В.Вернадського.
2. <http://www.lsl.lviv.ua/index.php/uk/golovna2/> – сайт бібліотеки АН імені В.Стефаника
3. <https://lnulibrary.lviv.ua/> – сайт бібліотеки Львівського національного університету імені Івана Франка
4. <http://bank.gov.ua> – сайт Національного банку України
5. <http://ukrstat.gov.ua> – сайт Державної служби статистики України
6. <http://worldbank.org> – сайт Світового банку
7. <https://www.aeaweb.org/journals/> – сайт АЕА
8. <https://www.nber.org/> – сайт Національного бюро економічних досліджень США

Автор програми

Д.е.н., проф. О.З.Ватаманюк